

LZ Draslovka a.s.

KOLÍN

Restaurováním historického mobiliáře a uměleckořemeslných památek vyrobených ze dřeva; tj.rámů,řezeb a plastik se profesně zabývám 26 let.Petrifikace těchto zmíněných artefaktů je z velké části nedílnou součástí restaurátorského zásahu,protože dřevo, jako krásný materiál pro umělce,sochaře,řezbáře a řemeslníky vůbec,je bohužel také snadno zranitelné různými mikroorganismy, houbami,plísněmi atd.

Největším postrachem je ovšem pro dřevo červotoč,který dovede dřevní hmotu prokousat stovkami chodbiček a jeho pevnost mnohdy zcela degraduje.A právě petrifikace - vytvrzení pro takto, na první pohled beznadějný stav dřeva,je zázračný lék.Mohu potvrdit,že několikeré,opakované použití SOLAKRYLU BMX, v mém případě ředěného toluenem jasněvítězilo při petrifikaci před látkami dříve restaurátory používanými.Byla to kalafuna v lihu,ředké klišové roztoky,fermeže,roztoky přírodních pryskyřic,atd.Kliš, jako vodný roztok dřevo nežádoucím způsobem nabobtnal,u ostatních se příliš dlouho čekalo na vyschnutí,či odpaření ředidel.Toluen /a také xylen/,je proto v tomto směru rychlejší a ideální.Přesto je ale důležité dodržet hlavní zásadu: Nejdříve použít řidší koncentraci,/1:6-7/ a posléze hustší /1:4/.Následovat pak musí pozvolné,přirozené vysoušení.Exteriér je ideální,protože toluen i xylen jsou,žel,látky těkavé a zdraví škodlivé.

SOLAKRYL BMX používám již 9 let jako záchranný petrifikační materiál a v praxi se mi také velmi osvědčilo navrtávání ošetřovaného dřeva / ze zadní strany/,v případě,že se jedná o větší hmotu dřeva /plastiky/.Vytvrzovací roztok tak ještě lépe pronikne do materiálu a to buď ponořením,nebo injektážně - bez jehly.Průměr vrtáku může být od 3 - 5 mm,dle charakteru napadení dřeva.Těmito otvory pronikne petrifikace snáze a hlouběji než pouze malinkatými dírkami způsobenými červotočem. Po vysoušení jsou tyto otvory,byť jsou ze zadní strany,obvykle zatmeleny.

Důkladné vysoušení dřeva po těchto operacích je zárukou dobré konsolidace památky před závěrečnými a následnými restaurátorskými úkony,jako jsou opravy polychromie,tmelení,šelakování,křídování,ba i zlacení.

Petrifikaci Solakrylem BMX jsem použil při restaurování souboru církevních plastik z Moravského Berouna /ve spolupráci s ak.mal.R.Balcarovou/,

Piety z Horního Města u Rýmařova/rovněž s výše uved.ak.mal./ obraz.rámů s církev.tématikou ze Široké Nivy u Krnova a z kostela v Bruntále

plastické výzdoby včetně torčovaných sloupů z oltáře kostela v Hlučíně u Ostravy

oratorních lavic intarzovaných z kostela v Šumperku, několika vstupních kostelních dveřích,

a v dalších mnoha případech.

Jsem s tímto novodobým petrifikačním materiálem velmi spokojen, zástupci památkové péče jeho použití akceptují, a proto jej mohu vřele doporučit.

 **JAROSLAV
JAKUBEK**

ŘEZBÁŘ - RESTAURÁTOR
Příborská 16
720 00 OSTRAVA-HŘABOVÁ
Tel. 069-6734165, 069-6734149
IČO 452 101 52
DIČ 389-460427472

Jaroslav Jakubek
restaurátor a řezbář
dřevěného mobiliáře
Příborská 16 - Ostrava-Hřabová
720 00

Prosinec 2006

Pieta z Horního Města u Rýmařova
před petrifikací a celkovým
restaurováním

Pieta po zklížení před závěrečnou
povrchovou úpravou

V petrifikační lázni SOLAKRYLu
BMX v toluenu

Vlevo:
Hlavičky styliz. cherubínů
byly shora navrtány pro
lepší průnik petrifikač-
ního roztoku do dřeva

Kostel sv. Jana Křtitele v
v Hlučíně u Ostravy -
hlavní oltář - petrifikovaný
byly všechny plastické,
zlacené části výzdoby

Zlacený petrifikovaný "boltec" z
rubové strany
během truhlářsko-konstrukční opravy

Vlevo:
Tordované sloupy byly před
petrifikací zevnitř navrtány
a shora i zdola uzavřeny "víky"

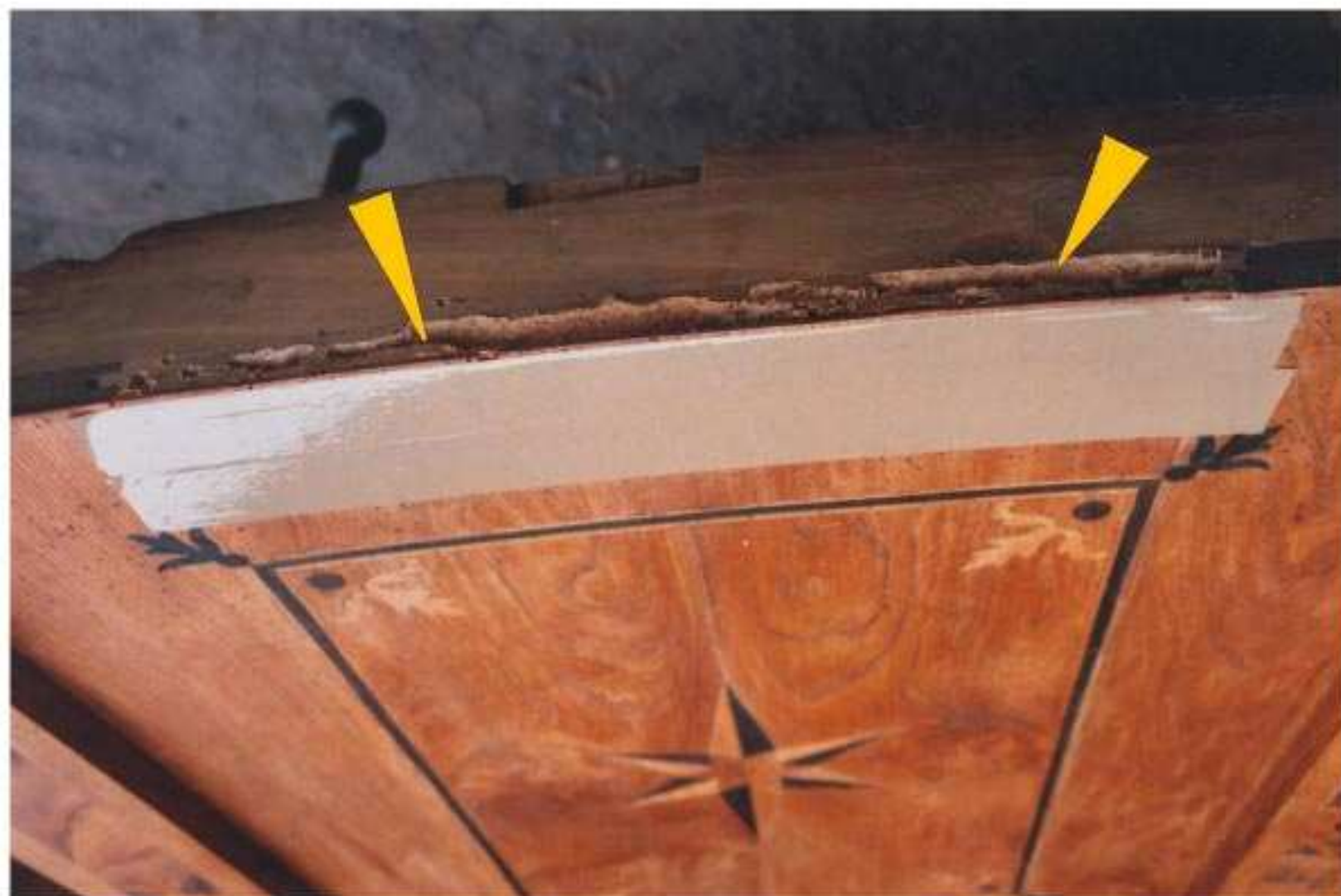
Část půlkruhové oratoře z kostela
Zvěstování Panny Marie v Šumperku
před restaurováním a petrifikací

- silně destruované části mezise-
dadlových přepážek tzv. "na perník",
odpadly

Segment oratorních lavic po petri-
fikaci a celkovém restaurování

Vlevo:
Příklad jednoho
z petrifikačních
postupů:

do obráceného dílu,
po odstranění části
destruované dřevní
hmoty byl vléván
roztok SOLAKRYLU BMX
v toluenu a to opako-
vaně

Vlevo:
Detail hlaviček cherubínů
z rubové strany - dřevo je
značně destruované

Dole:
Petrifikace do navrtaných
otvorů, po vysušení jejich
zatmělení

Zbytky polychromie po sejmutí šedých emailů

Zabývám se profesionálně téměř 15 let restaurováním starých věžních hodin. Součástí těchto věžních hodin, starých sto, dvě stě i více let, jsou velmi často ciferníky zhotovené ze dřeva. Jejich stav je vždy velmi špatný, dlouhé působení povětrnostních vlivů - slunce, vody a někdy i dřevokazného hmyzu dřevo ciferníků velmi pozmění. Jejich zrestaurování je náročné i proto, že zrestaurované ciferníky musí sloužit i nadále svému účelu, vystaveny další desítky let povětrnostním vlivům.

Staré zvětralé dřevo je velmi nasákavé a jeho pevnost je velmi snížena. Nasákavé dřevo mění vlhkost a tím i rozměry, což způsobuje po krátké době odloupení nátěrů, i kdyby byly provedeny nejkvalitnějšími nátěrovými hmotami. Dřevo je třeba tedy nejprve naimpregnovat, což velmi dobře věděli již staří lakýrníci. Impregnace se dělávala v minulosti teplou fermeží, která pronikla poměrně hluboko do dřeva. Fermež ale bohužel není trvanlivý materiál, účinky impregnace nebyly stoprocentní a netrvaly proto moc dlouho. Jako nejlepší prostředek k impregnaci a zároveň k mechanickému zpevnění dřeva, především starého a zvětralého, jsem před lety začal používat akrylátovou pryskyřici. Akrylátová pryskyřice naředěná toluenem proniká velmi hluboko do dřeva, především do dřeva zvětralého a tedy velmi nasákavého. Její účinky se proto projevují tím více, čím je dřevo v horším stavu. Po vyschnutí toluenu a zatvrdnutí pryskyřice se dřevo jak mechanicky zpevní, tak impregnuje proti vodě a dřevokaznému hmyzu. Se dřevem lze po napuštění a vytvrdnutí akrylátu dále pracovat, dobře na něm přilnou tmely i laky, m.j. i epoxidová pryskyřice, kterou lze takové dřevo poté lepit.

Existenci akrylátové pryskyřice k napuštění dřeva jsem objevil asi před šesti lety, když jsem byl postaven před nutností zrestaurovat starý barokní ciferník vystavený dešti a slunci, a to přímo na jižní, pro trvanlivost dřeva nejnepříznivější straně věže. Ciferník byl popraskaný, zborcený, dřevo bylo zcela bez nátěrů a zvětralé nejen na povrchu, ale místy i do hloubky. Po provedení nutných restaurátorských zásahů - očištění a vyrovnání zborcené plochy (vysoušením vodou nasáklé desky v lise) jsem ciferníkovou desku napouštěl postupně nejprve řídkým roztokem akrylátové pryskyřice v toluenu, aby akrylát pronikl do hloubky dřeva a poté stále hustším roztokem (tak hustým, aby jej dřevo ještě sálo) jsem napuštění dokončil. Po vyschnutí toluenu bylo dřevo připraveno k vytmelení chybějících partií směsí pilin s epoxidovou pryskyřicí. Nakonec na takto připravený povrch jsem provedl nátěry alkydovými emaily a malbu cifer.

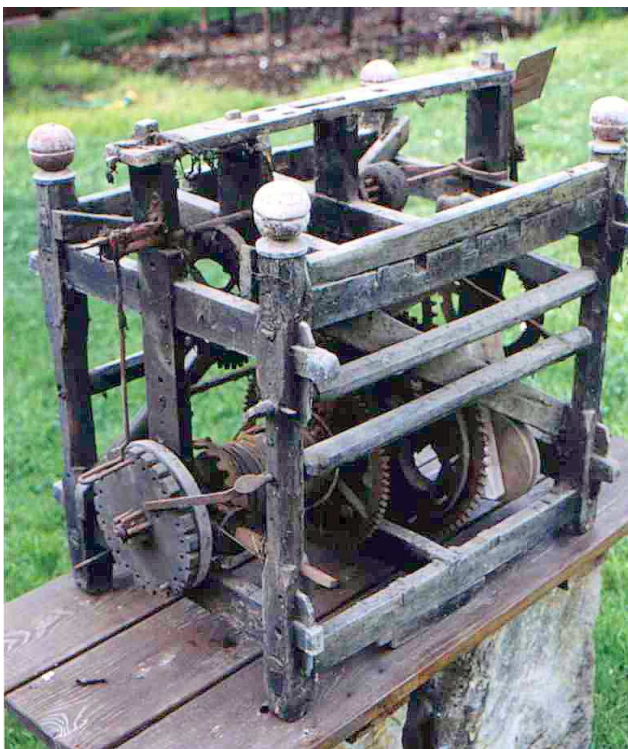
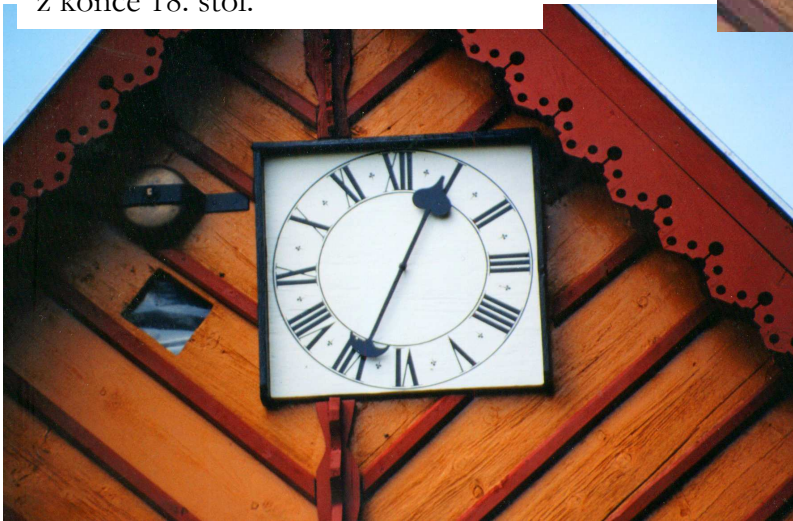
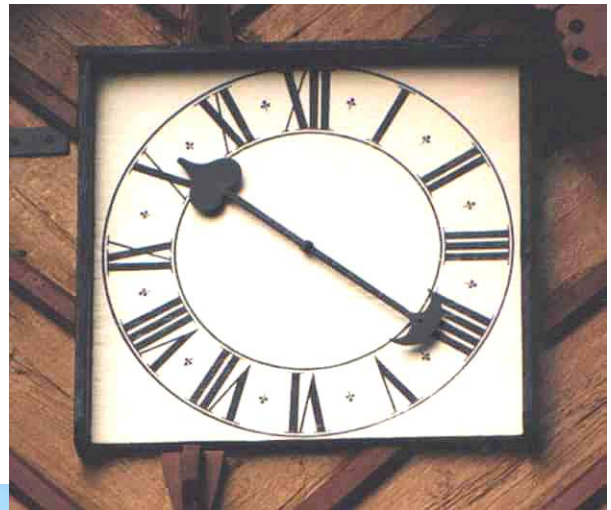
Ciferník dodnes - po pěti letech expozice na slunci a dešti, nevykazuje praskliny v emailovém nátěru, natož nějaké větší poškození povětrnostními vlivy.

Od té doby používám akrylátovou pryskyřici všude, kde je třeba zpevnit a zafixovat dřevo proti vodě a dřevokaznému hmyzu. Stejným způsobem jsem zpevnil dřevotočem zničený unikátní bukový rám hodinového stroje z konce 18. století. S rozpadlými díly rámu lze po napuštění akrylátem pracovat jako se zdravým dřevem, lepit jej a retušovat povrch. Po zaschnutí impregnace lze také povrch dřeva vymýt toluenem a odstranit dojem lakování povrchu dřeva, pokud by bylo třeba. Impregnace dřeva u starožitných předmětů je reversibilní, lze ji eventuelně ze dřeva také odstranit vyluhováním, což je pro restaurátora důležitý aspekt, opravňující jej takový zásah na restaurované věci udělat.

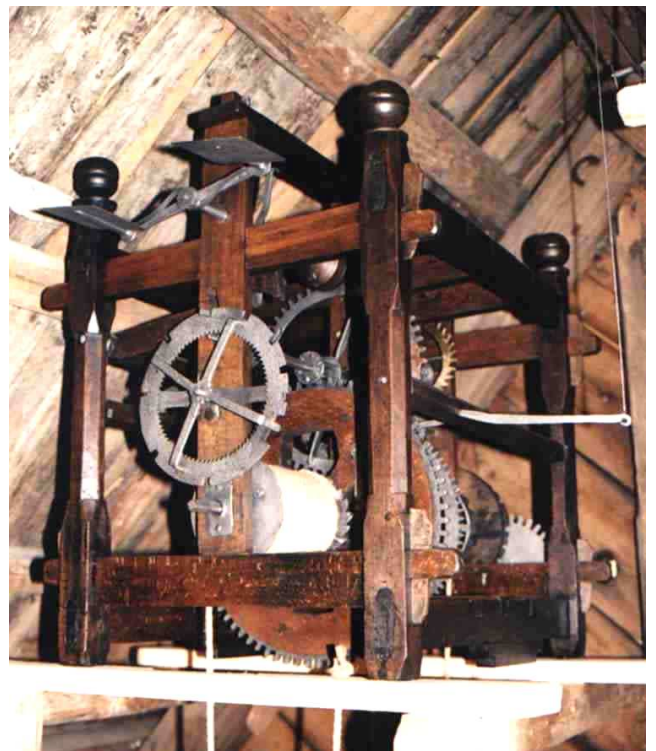
Impregnace dřeva akrylátem se osvědčilo také při opravě sto let starých zvětralých a téměř rozložených domovních okenních rámu, kde použití impregnace akrylátem namísto běžné fermeže zaručí mnohonásobnou trvanlivost.

Dřevěný ciferník pravděpodobně z konce 18. stol.

Hodinový stroj s dřevěným rámem. Vlevo původní stav, vpravo stav po zrestaurování za použití akrylátové pryskyřice

Rohový sloupek rámu hodin. Vlevo stav po napuštění rozpadlého dřeva akrylátem, vpravo sloupek po zrestaurování.

Vlevo barokní ciferník kostela sv. Havla v Úhošťanech - původní stav. Vpravo stav po zrestaurování.